

ОКРЕМІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ, УЧИНЕНИХ ГРУПОЮ ОСІБ ЗА ПОПЕРЕДНЬОЮ ЗМОВОЮ

І. ЗІНОВ'ЄВА

стажист-дослідник кафедри

кримінального права № 1

*(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого)*

Як у Кримінальному кодексі (далі – КК) України, так і в КК Російської Федерації (далі – РФ) встановлено, що учасниками групи за попередньою змовою є декілька осіб, але не зазначено, які ролі у спільно вчиненому злочині можуть виконувати ці особи. Тому визначення видів співучасників такої групи є питанням, яке дотепер не може знайти остаточного вирішення ні серед українських та російських вчених, ні в судовій практиці.

Метою статті є аналіз поглядів вчених стосовно видів співучасників, які можуть бути учасниками групи осіб за попередньою змовою, рішень цього питання у постановках Пленуму Верховного Суду України та РФ, практики судів України з кримінальних справ.

У науці кримінального права сформувався три точки зору стосовно того, кого можна визнавати учасниками групи осіб за попередньою змовою: 1) виключно співвиконавців (інші співучасники злочину не входять до складу групи); 2) організаторів, підбурювачів або пособників, якщо вони вчинили злочин у співучасті з не мен-

ше ніж двома виконавцями; 3) усіх співучасників незалежно від виконуваної ними ролі.

До прихильників першої точки зору належать, зокрема, Р. Галіакбаров [1, 19, 28], В. Комісаров [2, 220–221], Г. Новицький, В. Педан, В. Рибачук [3, 81].

Так, Р. Галіакбаров, виділяючи злочинну групу як самостійну форму співучасті та відносячи до її видів групу осіб без попередньої змови, групу осіб за попередньою змовою та організовану групу, зазначає, що на відміну від складної співучасті, у груповому злочині учасники виступають лише в ролі виконавця або співвиконавців. На думку науковця, останнє є єдиним стабільним показником, що дозволяє чітко відмежувати груповий злочин від проявів складної співучасті (організації, підбурювання, пособництва). Р. Галіакбаров вказує, що поведінка суб'єктів, яка не пов'язана зі спільним виконанням злочину, але містить заздалегідь обумовлені небезпечні вчинки, що здійснюються до початку злочину або після настання злочинного результату, має бути квалі-

фікована лише як різновид складної співучасті — організація, підбурювання або пособництво злочину. Так само не може бути кваліфікована як спільне вчинення посягання і така поведінка особи, яка за часом збігається з діями виконавця, але не містить ознак безпосереднього виконання дій, які охоплюються об'єктивною стороною складу злочину [1, 19, 28].

В. Комісаров зазначає, що у випадках, коли розподіл ролей здійснюється за принципом виділення організатора, пособника, підбурювача та виконавця без участі трьох перших осіб у безпосередньому вчиненні злочину, такий розподіл має юридичне значення і не може розглядатися як співучасть у формі групи осіб за попередньою змовою. Також вчений вказує, що група осіб за попередньою змовою, коли така ознака впливає на кваліфікацію злочину, повинна складатися лише зі співвиконавців, бо суспільна небезпечність такої форми спільного вчинення злочину зростає до рівня, що закріплюється законодавцем у вигляді кваліфікуючої обставини саме через єдність місця і часу дій співучасників [2, 220–221].

Другу точку зору відстоюють С. Аветисян [4, 91], А. Зелінський [5, 27–28], А. Наумов [6, 95], М. Печніков [7, 25] та ін.

Так, А. Зелінський зазначав, що наявність підбурювачів та пособників не дає підстави притягувати співучасників до відповідальності за груповий злочин, якщо в межах складної співучасті не було співвиконавства, тобто виконавець безпосередньо вчинив злочин один, якщо тільки не було ознак організованої групи чи злочинного співтовариства [5, 27–28].

До послідовників третьої точки зору належать, зокрема, Ю. Абакумова [8, 86], О. Арутюнов [9, 278–281], П. Грішаєв та Г. Крігер [10, 70–71],

Н. Гуторова [11, 75], О. Кваша [12, 498], М. Ковальов [13, 215], А. Козлов [14, 243], І. Митрофанов та А. Притула [15, 96], В. Навроцький [16, 180], М. Панов [17, 104], А. Піонтковський [18, 563], Л. Романова [19, 598], П. Тельнов [20, 135–137], Ю. Цветков [21, 256], М. Шнейдер [22, 36].

Але віднесення до цієї групи П. Грішаєва, Г. Крігера та В. Навроцького потребує певних уточнень. П. Грішаєв та Г. Крігер, виділяючи самостійні форми співучасті за попередньою змовою (елементарну форму, організовану групу і злочинну організацію) зазначали, що у співучасті за попередньою змовою в її елементарній формі може мати місце як співвиконавство, так і співучасть з розподілом ролей, однак вчинення злочину групою за елементарною попередньою змовою як його кваліфікований вид, передбачений в Особливій частині КК, визнавали лише у випадках співвиконавства, бо саме наявність попередньої змови та співвиконавства, на їх думку, може надавати певним злочинам значно більшу суспільну небезпечність порівняно з аналогічними діями однієї особи [10, 70–71].

В. Навроцький вказує, що співучасть як інститут Загальної частини має місце тоді, коли закон передбачає встановлення ролі кожного співучасника і відображення цього при кваліфікації, та містить все те, що називають простою чи елементарною співучастю (співвинність, співвиконавство), та співучасть у вузькому розумінні слова (з розподілом ролей між співучасниками). Далі науковець зазначає, що при кваліфікації співучасті особливого роду немає потреби посилатися на статті Загальної частини КК, оскільки діяльність співучасників повністю охоплюється статтею Особливої частини і роль кожного учасника злочину «применшується» фактом спільності

вчинення посягання. При кваліфікації такої співучасті від співучасника не визначається у тих випадках, коли злочин вчиняється учасником відповідної групи. Сама вказівка у статті Особливої частини на вчинення злочину декількома особами означає, що вони прирівнюються до виконавців злочину незалежно від характеру виконуваних ролей, виступають у ролі «колективного виконавця» [16, 180].

Тобто зазначені вище науковці визнають можливість розподілу ролей у групі осіб за попередньою змовою. Однак у випадках, коли вчинення злочину такою групою впливає на кваліфікацію злочину, вони надають перевагу попередній змові між співучасниками, а ролям, які останні виконують у злочині, приділяють другорядне значення.

За результатами аналізу такого підходу можна дійти висновку, що коли вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою не впливає на кваліфікацію, то така форма вчинення злочину відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 67 КК України є обставиною, що обтяжує покарання, і враховується при призначенні покарання особам, які вчинили злочин у співучасті у формі як співвиконавства, так і з розподілом ролей. Однак, як вбачається, за прихильності до визнання учасниками групи виключно співвиконавців, така обставина враховується при призначенні покарання щодо останніх і не враховується стосовно осіб, які виконували різні ролі і своїми діями утворили співучасть у груповому злочині (організаторів, підбурювачів, пособників).

М. Ковальов, визнаючи наявність співучасті за попередньою змовою як у формі співвиконавства, так і у формі співучасті у вузькому розумінні слова, піддав критиці вказану вище позицію П. Грішаєва та Г. Крігера, зазначивши, що навряд чи можна визнати правиль-

ною думку, що ступінь суспільної небезпечності, скажімо, підбурювача до злочину менший, ніж ступінь суспільної небезпечності виконавця в аналогічному злочині, тому неправильно вважати, що ступінь суспільної небезпечності співучасті за попередньою змовою у формі співвинності більш вищий, ніж у формі співучасті у вузькому розумінні слова [13, 217–218].

П. Тельнов вказував на безпідставність ототожнення злочинної групи зі співвиконавством, бо воно не відповідало б законодавчій оцінці суспільної небезпечності діянь різних співучасників та не відображало б фактичного розподілу ролей між ними. У такому разі, на думку вченого, спільне вчинення злочину прирівнювалося б до спільного виконання, тоді як відповідно до закону це навряд чи дозволено [20, 135–137].

По-різному вирішується розглядуване питання й у постановках Пленуму Верховного Суду РФ та України.

Так, у п. 10 постанови Пленуму Верховного Суду РФ від 27 січня 1999 р. № 1 «Про судову практику в справах про вбивство» зазначається, що попередня змова на вбивство передбачає виражену в будь-якій формі домовленість двох або більше осіб, що відбулася до початку вчинення дій, безпосередньо спрямованих на позбавлення життя потерпілого. Водночас поряд зі співвиконавцями, *інші учасники злочинної групи* можуть виступати в ролі організаторів, підбурювачів або пособників вбивства [23]. Тобто, виходячи з положень постанови, для визнання вбивства вчиненим групою осіб за попередньою змовою необхідна наявність не менше ніж двох співвиконавців, а інші учасники групи можуть виконувати різні ролі.

У пункті 16 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про злочини

проти життя та здоров'я особи» від 7 лютого 2003 р. № 2 вказано, що вчиненим за попередньою змовою групою осіб (п. 12 ч. 2 ст. 115 КК України) умисне вбивство вважається тоді, коли в позбавленні потерпілого життя брали участь декілька осіб (дві і більше), які заздалегідь, тобто до початку злочину, домовилися про спільне його виконання. Далі зазначається, що за цей злочин несуть відповідальність і ті особи, котрі хоча й не вчинювали дій, якими безпосередньо була заподіяна смерть потерпілому, але, будучи об'єднаними з іншими співвиконавцями вбивства єдиним умислом, спрямованим на позбавлення потерпілого життя, виконали хоча б частину того обсягу дій, який група вважала необхідним для реалізації цього умислу. З урахуванням конкретних обставин справи та змісту спільного умислу осіб, що вчинюють убивство за попередньою змовою, до таких дій належать: застосування на початку нападу насильства щодо потерпілого з метою приведення його у безпорадний стан з тим, щоб інший співучасник, скориставшись таким станом, заподіяв потерпілому смерть; подолання опору потерпілого з метою полегшити заподіяння йому смерті іншим співучасником; усунення певних перешкод, що в конкретній ситуації заважають іншій особі заподіяти потерпілому смерть або істотно ускладнюють це; надання особі, яка згідно з домовленістю заподіює смерть потерпілому, конкретної допомоги під час учинення вбивства (у вигляді порад, передачі зброї тощо); ведення спостереження за потерпілим, іншими особами чи обстановкою безпосередньо перед убивством або під час його вчинення з метою забезпечити реалізацію спільного умислу тощо [24, 183].

Аналіз положень постанови свідчить про те, що співучасник, який

застосував на початку нападу насильство щодо потерпілого з метою приведення його у безпорадний стан, подолав його опір з метою полегшити заподіяння йому смерті іншим співучасником, визнається співвиконавцем убивства, вчиненого за попередньою змовою групою осіб. Тоді як інші перераховані вище дії відповідно до ч. 5 ст. 27 КК України можна віднести до пособницьких. Незрозумілим стає те, чи визнається співучасник пособником у групі, чи стає співвиконавцем, коли фактично виконує пособницькі дії або безпосередньо перед убивством чи під час його вчинення, або незалежно від часу вчинення цих дій (останнє стосується усунення перешкод).

Як співвиконавці дві або більше особи визнаються учасниками групи осіб за попередньою змовою, зокрема, у постановках Пленуму Верховного Суду України від 3 грудня 1997 р. № 12 «Про практику розгляду судами кримінальних справ про виготовлення або збут підроблених грошей чи цінних паперів» (п. 14) [25, 111], від 8 жовтня 2004 р. № 15 «Про деякі питання застосування законодавства про відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів» (п. 18) [26, 274].

Натомість у постанові Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. № 10 «Про судову практику у справах про злочини проти власності» у п. 24 вказується, що злочин визначається вчиненим за попередньою змовою групою осіб у разі його вчинення декількома (двома і більше) суб'єктами цього злочину, які заздалегідь домовилися про його спільне вчинення. При цьому можливий розподіл функцій, за якого кожен співучасник виконує певну роль у вчиненні злочину [27, 428].

Вказуючи на можливість розподілу ролей між учасниками групи, Пленум,

на нашу думку, безпідставно ототожнює ролі співучасників, перелік яких міститься у ст. 27 КК України, і функції, розподіл яких можливий лише в межах однієї ролі.

У пункті 16 постанови Пленуму Верховного Суду України від 19 грудня 2008 р. № 18 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті» вказано, що заволодіння транспортним засобом за попередньою змовою групою осіб має місце у випадках, коли дві і більше особи заздалегідь, тобто до початку виконання дій, які становлять об'єктивну сторону складу злочину, домовилися про спільне його вчинення, незалежно від того, хто з них керував цим засобом [28, 338]. У цьому випадку, як вбачається, Пленум певною мірою продублював положення ч. 2 ст. 28 КК України.

Таким чином, з аналізу постанов Пленуму Верховного Суду України не можна дійти остаточного висновку стосовно того, кого визнати учасниками групи осіб за попередньою змовою.

Залишення невирішеним питання стосовно видів учасників групи осіб за попередньою змовою у законодавстві призводить до його неоднакового вирішення судами.

Так, в ухвалі колегії суддів Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 12 листопада 2009 р. зазначено, що злочин визнається вчиненим за попередньою змовою групою осіб, якщо його вчинили декілька (два або більше) *співвиконавців*, тобто осіб, які безпосередньо вчинили злочин (виконали об'єктивну сторону складу злочину), передбачений КК України. Кваліфікувати дії особи як пособництво у вчиненні злочину за попередньою змовою групою

осіб можна тоді, коли особа порадами, вказівками, наданням засобів чи знарядь або усуненням перешкод сприяла вчиненню злочину *двома або більшою кількістю виконавців*, які до початку злочину домовилися про його вчинення [29, 28–29].

За результатами розгляду справи № 1-190 у вироку від 22 листопада 2011 р. Судакський міський суд Автономної Республіки Крим визнав групою осіб за попередньою змовою співучасть у грабежі виконавця та пособника, коли останній відповідно до заздалегідь обумовленої ролі під час вчинення грабежу виконавцем спостерігав за навколишньою обстановкою, після чого вони разом втекли з місця вчинення злочину та розпорядилися майном на власний розсуд [30]. Натомість Маріїнський районний суд Донецької області, розглядаючи справу № 1/533/241/12, у вироку від 7 грудня 2012 р. визнав Особу 2 і Особу 3 виконавцями крадіжки, вчиненої за попередньою змовою групою осіб, поєднаної з проникненням у житло, вчиненої у великих розмірах (ч. 4 ст. 185 КК України). Між співучасниками заздалегідь були розподілені ролі, відповідно до яких Особа 2 і особа, щодо якої кримінальну справу (натепер кримінальне провадження) закрито у зв'язку з її смертю, проникли у житло та таємно викрали гроші в сумі 15 тис. дол., а Особа 3 і невстановлена судом особа під час проникнення у житло спостерігали за навколишньою обстановкою. Після чого всі співучасники втекли з місця злочину та розпорядилися грошима на власний розсуд [31].

Враховуючи зазначене вище, можна стверджувати, що прихильність до однієї з розглянутих точок зору не забезпечує єдності у поглядах вчених та однаковості за змістом рішень судів. Неоднакова доктринальна кваліфіка-

ція злочинів призводить до неоднакової легальної кваліфікації, що позначається на відповідальності винних осіб. У зв'язку з цим вбачається необхідність у вирішенні аналізованого питання на законодавчому рівні шляхом внесення певних змін до ч. 2 ст. 28 КК України. При цьому законодавець має вирішити, який саме критерій — або певна роль співучасника такої

групи, або наявність попередньої змови незалежно від виконуваної ролі, або обидва ці критерії у сукупності — покласти в основу підвищення відповідальності за вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою. Але вирішення цього питання потребує подальшого аналізу судової практики та більш глибокого наукового дослідження.

ВИКОРИСТАНІ МАТЕРІАЛИ

1. *Галиакбаров Р. Р.* Борьба с групповой преступностью средствами уголовного закона : учеб. пособие. — Саратов, 1999. — 64 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://kafedr.at.ua/board/kriminalne_pravo_i_proces/galiakbarov_r_r_borba_s_gruppoj_prestupnostju_sredstvami_ugolovnogogo_zakona_uchebnoe_posobie/14-1-0-165.
2. *Уголовное право России. Общая часть* / под ред. А. И. Рарога. — 3-е изд., с изм. и доп. — М., 2009. — 496 с.
3. *Новицький Г. В.* Співучасть у злочині та причетність до злочину за кримінальним правом України: проблеми кваліфікації : моногр. / Г. В. Новицький, В. І. Педан, В. В. Рибачук. — Д., 2012. — 238 с.
4. *Аветисян С. С.* Соучастие в преступлениях со специальным составом : моногр. — М., 2004. — 467 с.
5. *Зелинский А. Ф.* Соучастие в преступлении : науч. изд. — Волгоград, 1971. — 44 с.
6. *Наумов А. В.* Практика применения Уголовного кодекса Российской Федерации: комментарий судебной практики и доктринальное толкование / под ред. Г. М. Резника. — М., 2005. — 1024 с.
7. *Печников Н. П.* Соучастие в преступлении: теория и проблемы практики : конспект лекций. — Тамбов, 2008. — 56 с.
8. *Абакумова Ю. В.* Институт співучасті в кримінальному праві України: природа, сутність, сучасні проблеми визначення : моногр. / за ред. В. Г. Лукашевича. — Запоріжжя, 2012. — 320 с.
9. *Арутюнов А. А.* Соучастие в преступлении : моногр. — М., 2013. — 408 с.
10. *Гришаев П. И.* Соучастие по советскому уголовному праву : моногр. / П. И. Гришаев, Г. А. Кригер. — М., 1959. — 255 с.
11. *Гуторова Н. А.* Соучастие в преступлении по уголовному праву Украины : учеб. пособие. — Харьков, 1997. — 101 с.
12. *Кваша О. О.* Співучасть у злочині: структура та відповідальність : моногр. / НАН України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — Луганськ, 2013. — 560 с.
13. *Ковалев М. И.* Соучастие в преступлении. — Свердловск, 1962. — Ч. 2 : Виды соучастников и формы участия в преступной деятельности. — 273 с.
14. *Козлов А. П.* Соучастие: традиции и реальность : моногр. — СПб., 2001. — 362 с.
15. *Митрофанов І. І.* Співучасть у злочині : навч. посіб. / І. І. Митрофанов, А. М. Притула. — О., 2012. — 208 с.
16. *Навроцький В. О.* Основи кримінально-правової кваліфікації : навч. посіб. — 2-ге вид. — К., 2009. — 512 с.
17. *Кримінальний кодекс України : наук.-практ. комент. : у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна.* — 5-те вид., допов. — Х., 2013. — Т. 1 : Загальна частина / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. — 376 с.
18. *Пионтковский А. А.* Учение о преступлении по советскому уголовному праву. — М., 1961. — 655 с.
19. *Полный курс уголовного права : в 5 т. / под ред. А. И. Коробеева.* — СПб., 2008. — Т. 1 : Преступление и наказание. — 1133 с.
20. *Тельнов П. Ф.* Ответственность за соучастие в преступлении : науч. изд. — М., 1974. — 208 с.
21. *Уголовное право. Актуальные проблемы теории и практики : сб. очерков / под ред. В. В. Лунеева // Цветков Ю. А.* Проблемы применения института соучастия. — М., 2010. — 779 с.
22. *Шнейдер М. А.* Соучастие в преступлении по советскому уголовному праву : моногр. — М., 1958. — 98 с.
23. *О судебной практике по делам об убийстве (ст. 105 УК РФ) : постановление Пленума Верховного Суда Российской Федерации от 27 января 1999 г. № 1* [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.vsrfl.ru/vscourt_detale.php?id=984.
24. *Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи : постанова Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 р. № 2 // Збірник постанов Пленуму Верховного*

- Суду України з кримінальних справ (1973–2012 рр.) : станом на 1 червня 2013 р. / упоряд. : Ю. М. Грошевий, О. В. Капліна, В. І. Тютюгін. — Х., 2013. — С. 177–187.
25. *Про практику розгляду судами кримінальних справ про виготовлення або збут підроблених грошей чи цінних паперів* : постанова Пленуму Верховного Суду України від 3 грудня 1997 р. № 12 // Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України з кримінальних справ (1973–2012 рр.) : станом на 1 червня 2013 р. / упоряд. : Ю. М. Грошевий, О. В. Капліна, В. І. Тютюгін. — Х., 2013. — С. 109–112.
  26. *Про деякі питання застосування законодавства про відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів* : постанова Пленуму Верховного Суду України від 8 жовтня 2004 р. № 15 // Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України з кримінальних справ (1973–2012 рр.) : станом на 1 червня 2013 р. / упоряд. : Ю. М. Грошевий, О. В. Капліна, В. І. Тютюгін. — Х., 2013. — С. 266–275.
  27. *Про судову практику у справах про злочини проти власності* : постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. № 10 // Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України з кримінальних справ (1973–2012 рр.) : станом на 1 червня 2013 р. / упоряд. : Ю. М. Грошевий, О. В. Капліна, В. І. Тютюгін. — Х., 2013. — С. 419–430.
  28. *Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті* : постанова Пленуму Верховного Суду України від 19 грудня 2008 р. № 18 // Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України з кримінальних справ (1973–2012 рр.) : станом на 1 червня 2013 р. / упоряд. : Ю. М. Грошевий, О. В. Капліна, В. І. Тютюгін. — Х., 2013. — С. 334–342.
  29. *Ухвала* колегії суддів Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 12 листопада 2009 р. (витяг) // *Практика судів України з кримінальних справ (2009–2011 рр.)*. — 2-ге вид., допов. / уклад. В. І. Тютюгін ; за заг. ред. В. Я. Тація. — Х., 2012. — С. 27–29.
  30. *Вирок* Судакського міського суду Автономної Республіки Крим у справі за № 1-190 від 22 листопада 2011 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/19682401>.
  31. *Вирок* Маріїнського районного суду Донецької області у справі за № 1/533/241/12 від 7 грудня 2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/28881377>.

REFERENCES

1. Galiakbarov R. R. *Borba s gruppovoy prestupnostyu sredstvami ugolovnoho zakona* [Fighting Crime Groups by Means of Criminal Law], Saratov, 1999, 64 p. Available at: http://kafedr.at.ua/board/kriminalne_pravo_i_proces/galiakbarov_r_r_borba_s_gruppovoj_prestupnostju_sredstvami_ugolovnoho_zakona_uchebnoe_posobie/14-1-0-165.
2. *Ugolovnoe pravo Rossii. Obshchaya chast* [Russian Criminal Law. General Part], Moscow, 2009, 496 p.
3. Novytskyi H. V. *Spivuchast u zlochyni ta prychetnist do zlochynu za kryminalnym pravom Ukrainy: problemy kvalifikatsii* [Complicity and Involvement in the Crime Under the Criminal Law of Ukraine: Qualification Problems], Dnipropetrovsk, 2012, 238 p.
4. Avetisyan S. S. *Souchastie v prestupleniyakh so spetsialnym sostavom* [Complicity in Crimes with a Special Composition], Moscow, 2004, 467 p.
5. Zelinskiy A. F. *Souchastie v prestuplenii* [Criminal Complicity], Volgograd, 1971, 44 p.
6. Naumov A. V. *Praktika primeneniya Ugolovnoho kodeksa Rossiyskoy Federatsii: kommentariy sudebnoy praktiki i doktrinalnoe tolkovanie* [Practical Application of the Criminal Code of the Russian Federation: Commentary to Judicial Practice and Doctrinal Interpretation], Moscow, 2005, 1024 p.
7. Pechnikov N. P. *Souchastie v prestuplenii: teoriya i problemy praktiki* [Criminal Complicity: Theory and Problems of Practice], Tambov, 2008, 56 p.
8. Abakumova Yu. V. *Instytut spivuchasti v kryminalnomu pravi Ukrainy: pryroda, sutnist, suchasni problemy vyznachennia* [Institute of Complicity in the Criminal Law of Ukraine: Nature, Essence, Modern Issues of Determination], Zaporizhzhia, 2012, 320 p.
9. Arutyunov A. A. *Souchastie v prestuplenii* [Criminal Complicity], Moscow, 2013, 408 p.
10. Grishaev P. I. *Souchastie po sovetkomu ugolovnomu pravu* [Complicity in the Soviet Criminal Law], Moscow, 1959, 255 p.
11. Gutorova N. A. *Souchastie v prestuplenii po ugolovnomu pravu Ukrainy* [Criminal Complicity Under the Criminal Law of Ukraine], Kharkov, 1997, 101 p.
12. Kvasha O. O. *Spivuchast u zlochyni: struktura ta vidpovidalnist* [Criminal Complicity: Structure and Responsibility], Luhansk, 2013, 560 p.
13. Kovalev M. I. *Souchastie v prestuplenii* [Criminal Complicity], Sverdlovsk, 1962, Part 2: *Vidy souchastnikov i formy uchastiya v prestupnoy deyatelnosti*, 273 p.
14. Kozlov A. P. *Souchastie: traditsii i realnost* [Complicity: Tradition and Reality], Saint Petersburg, 2001, 362 p.
15. Mytrofanov I. I. *Spivuchast u zlochyni* [Criminal Complicity], Odesa, 2012, 208 p.

16. Navrotskiy V.O. Osnovy kryminalno-pravovoi kvalifikatsii [Fundamentals of Criminal Legal Qualifications], Kyiv, 2009, 512 p.
17. Kryminalnyi kodeks Ukrainy: nauk.-prakt. koment. [The Criminal Code of Ukraine: Scientific and Practical Commentary], Kharkiv, 2013, vol. 1: Zahalna chastyna, 376 p.
18. Piontkovskiy A. A. Uchenie o prestuplenii po sovetському ugolovnomu pravu [The Crime Doctrine Under the Soviet Criminal Law], Moscow, 1961, 655 p.
19. Polnyy kurs ugolovnoho prava [Complete Course in Criminal Law], Saint Petersburg, 2008, vol. 1: Prestuplenie i nakazanie, 1133 p.
20. Telnov P. F. Otvetstvennost za souchastie v prestuplenii [Responsibility for Criminal Complicity], Moscow, 1974, 208 p.
21. Ugolovnoe pravo. Aktualnye problemy teorii i praktiki [Criminal Law. Current Issues in Theory and Practice], *Tsvetkov Yu. A. Problemy primeneniya instituta souchastiya*, Moscow, 2010, 779 p.
22. Shneyder M. A. Souchastie v prestuplenii po sovetському ugolovnomu pravu [Criminal Complicity Under the Soviet Criminal Law], Moscow, 1958, 98 p.
23. O sudobnoy praktike po delam ob ubiystve (Article 105 UK RF): postanovlenie Plenuma Verkhovnoho Suda RF no. 1 ot 27 yanvarya 1999 r. [On Judicial Practice in Murder Cases (Article 105 of the Criminal Code of the Russian Federation): Resolution of the Plenum of the Supreme Court of the Russian Federation no. 1 of 27 January 1999]. Available at: http://www.vsrfr.ru/vscourt_detale.php?id=984.
24. Pro sudovu praktiku v spravakh pro zlochyny proty zhyttia ta zdorovia osoby: postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 7 liutoho 2003 r. no. 2 [On Court Practice in Criminal Cases Involving Crimes Against Life and Health: Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine of 7 February 2003 no. 2], *Zbirnyk postanov Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy z kryminalnykh sprav (1973–2012): stanom na 1 chervnia 2013 r.*, Kharkiv, 2013, pp. 177–187.
25. Pro praktiku rozhljadu sudamy kryminalnykh sprav pro vyhotovlennia abo zbut pidrobnykh hrosheichy tsinnykh paperiv: postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 3 hrudnia 1997 r. no. 12 [On the Practice of Considering Criminal Cases Involving the Manufacture or Sale of Counterfeit Money or Securities: Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine of 3 December 1997 no. 12], *Zbirnyk postanov Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy z kryminalnykh sprav (1973–2012): stanom na 1 chervnia 2013 r.*, Kharkiv, 2013, pp. 109–112.
26. Pro deiaki pytannia zastosuvannia zakonodavstva pro vidpovidalnist za ukhylennia vid splaty podatkov, zboriv, inshykh oboviazkovykh platezhiv: postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 8 zhovtnia 2004 r. no. 15 [On Some Issues of Application of the Legislation on Responsibility for Tax, Duties and Other Obligatory Payments Evasion: Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine of 8 October 2004 no. 15], *Zbirnyk postanov Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy z kryminalnykh sprav (1973–2012): stanom na 1 chervnia 2013 r.*, Kharkiv, 2013, pp. 266–275.
27. Pro sudovu praktiku u spravakh pro zlochyny proty vlasnosti: postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 6 lystopada 2009 r. no. 10 [On Court Practice in Cases Involving Crimes Against Property: Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine of 6 November 2009 no. 10], *Zbirnyk postanov Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy z kryminalnykh sprav (1973–2012): stanom na 1 chervnia 2013 r.*, Kharkiv, 2013, pp. 419–430.
28. Pro praktiku zastosuvannia sudamy Ukrainy zakonodavstva u spravakh pro deiaki zlochyny proty bezpeky dorozhnoho rukhu ta eksploatatsii transportu, a takozh pro administratyvni pravoporushennia na transporti: postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 19 hrudnia 2008 r. no. 18 [On Application of the Legislation in Cases Involving some Crimes Against Road Safety and Transport Operation, as Well as Administrative Offenses Involving Transport by Courts in Ukraine: Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine of 19 December 2008 no. 18], *Zbirnyk postanov Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy z kryminalnykh sprav (1973–2012): stanom na 1 chervnia 2013 r.*, Kharkiv, 2013, pp. 334–342.
29. Ukhvala kolehii suddiv Sudovoi palaty u kryminalnykh spravakh Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 12 lystopada 2009 r. (vytiah) [Resolution of the Panel of Judges of the Chamber on Criminal Cases of the Supreme Court of Ukraine of 12 November 2009 (Extract)], *Praktyka sudiv Ukrainy z kryminalnykh sprav (2009–2011)*, Kharkiv, 2012, pp. 27–29.
30. Vyrok Sudakskoho miskoho sudu Avtonomnoi Respubliky Krym u spravi za no. 1–190 vid 22 lystopada 2011 r. [The Decision of Sudak City Court of the Autonomous Republic of Crimea in the Case no. 1–190 of 22 November 2011]. Available at: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/19682401>.
31. Vyrok Mariinskoho raionnoho sudu Donetskoi oblasti u spravi za no. 1/533/241/12 vid 7 hrudnia 2012 r. [The Decision of Mariinsky District Court of Donetsk Region in the Case no. 1/533/241/12 of 7 December 2012]. Available at: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/28881377>.

Рекомендовано до друку кафедрою кримінального права № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Зінов'єва І. А. Окремі питання кваліфікації злочинів, учинених групою осіб за попередньою змовою

Анотація. Статтю присвячено питанню визначення видів співучасників групи осіб за попередньою змовою. Аналізуються погляди вчених стосовно видів співучасників, які можуть бути учасниками групи осіб за попередньою змовою, рішення цього питання у постановках Пленуму Верховного Суду України та Російської Федерації, практика судів України з кримінальних справ. За результатами аналізу поглядів вчених автором виокремлено три точки зору стосовно того, кого можна визнати учасником групи осіб за попередньою змовою. На підставі опрацювання положень постанов Пленуму Верховного Суду України та практики судів України з кримінальних справ зроблено висновок про неоднаковість вирішення зазначеного питання судами. Обґрунтовується доцільність вирішення цього питання на законодавчому рівні.

Ключові слова: група осіб за попередньою змовою, види співучасників злочину, роль співучасника у злочині.

Зиновьева И. А. Отдельные вопросы квалификации преступлений, совершенных группой лиц по предварительному сговору

Аннотация. Статья посвящена вопросу об определении видов соучастников группы лиц по предварительному сговору. Анализируются взгляды ученых относительно видов соучастников, которые могут быть участниками группы лиц по предварительному сговору, решения этого вопроса в постановлениях Пленума Верховного Суда Украины и Российской Федерации, практика судов Украины по уголовным делам. По результатам анализа взглядов ученых автором выделены три точки зрения относительно того, кого можно признать участником группы лиц по предварительному сговору. На основании обработки положений постановлений Пленума Верховного Суда Украины и практики судов Украины по уголовным делам сделан вывод о неодинаковом решении указанного вопроса судами. Обосновывается целесообразность решения этого вопроса на законодательном уровне.

Ключевые слова: группа лиц по предварительному сговору, виды соучастников преступления, роль соучастника в преступлении.

Zinovieva I. Some Issues in Qualification of Crimes Committed by a Group of Persons upon a Preliminary Collusion

Annotation. The article is devoted to the issue of determining the types of accomplices of a group of persons upon a preliminary collusion. The author analyzed the views of scientists on the types of accomplices that may be members of a group of persons upon a preliminary collusion, as well as solutions to this question in the Resolutions of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine and the Russian Federation, and practice of Ukrainian courts in criminal cases. Having analyzed the views of scientists the author distinguished three viewpoints on who can be recognized as a member of a group of persons upon a preliminary collusion. Based on the analysis of the provisions of Resolutions of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine and the practice of courts of Ukraine in criminal cases the author drew a conclusion about the different court decisions on the issue mentioned above. The author substantiates the practicability of solution of this issue on the legislative level.

Key words: group of persons upon a preliminary collusion, types of accomplices in crime, role of an accomplice in crime.